NOTAT – 25.09.2026

STATSFORVALTERENS GJENNOMGANG AV GRIMSTAD KOMMUNES VEDTATTE ØKONOMIPLAN FOR 2026-2029

Grunnlag for gjennomgangen

1.1 Kommunelovens bestemmelser om prosess og innhold i økonomiplanen

Formålsbestemmelsen for økonomiforvaltningen i kommuneloven § 14-1 stiller et grunnleggende krav til at kommunestyret skal «forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.» I dette ligger det at kommunestyret har ansvar for en sunn og langsiktig økonomiforvaltning, for blant annet å sikre et godt tjenestetilbud og et handlingsrom for å utøve lokal politikk.

Ifølge kommuneloven § 14-3 skal økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året vedtas før årsskiftet. Videre stilles det krav til at formannskapet skal innstille til kommunestyret, og at innstillingen skal offentliggjøres senest 14 dager før kommunestyrets behandling.

De grunnleggende lovkravene til vedtak om årsbudsjett og økonomiplan skal bl.a. legge til rette for at økonomiplanen og årsbudsjettet blir tilgjengelige for innbyggerne og andre interessenter[1].

Kommunelovens krav til innhold i økonomiplanen
Kravene til innhold er i all hovedsak de samme for økonomiplanen som for årsbudsjettet, men videre vi vil i hovedsak kommentere innholdet den vedtatte økonomiplanen.

I kommunelovens § 14-4 andre ledd (jf. budsjett- og regnskapsforskriften § 5-7) stilles det krav om at økonomiplanen skal vise kommunestyrets prioriteringer og vise utviklingen i kommunens økonomi, gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. For økonomiplanen stilles det i kommuneloven § 14-4 første ledd krav om at den skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer etter plan- og bygningsloven skal gjennomføres, med tiltak og økonomiske prioriteringer de fire neste årene.

Videre stilles det i kommuneloven § 14-4 tredje ledd fire grunnleggende krav om at økonomiplanen skal settes opp i balanse og være realistisk, fullstendig og oversiktlig. De enkelte av disse kravene innebærer:

- *Balansekravet*
  Balansekravet er lovfestet i kommuneloven § 14-10 der det heter at «All bruk av midler i årsbudsjettet skal ha dekning i årets tilgang på midler.»

[1] Prop. 46 L (2017–2018) merknadene s. 382.

- *Realismekravet*

Realismekravet innebærer at «inntekter og utgifter innarbeides med det som sannsynligvis må påregnes, ut fra alminnelige forventninger om utviklingen i eksterne faktorer og ut fra de bevilgninger og tiltak som kommunestyret eller fylkestinget vedtar i økonomiplanen og årsbudsjettet.»[2]

I økonomiplanveilederen fra 2013 (s. 9-10)[3] skriver departementet videre at det faglige skjønnet for anslag på inntekter og utgifter må være aktsomt, slik at ikke inntekter overvurderes og utgifter undervurderes.

- *Kravet til fullstendighet*

Kravet om fullstendighet innebærer at økonomiplanen skal omfatte hele kommunen som rettssubjekt, med tilhørende inntekter og utgifter.

- *Kravet til oversiktlighet*

Departementet skriver om kravet til oversikt[4] at det «må ses i sammenheng med at økonomiplanen og årsbudsjettet skal være lett tilgjengelig for allmennheten, og samtidig klargjøre fullmaktene til underordnete organer i kommunen eller fylkeskommunen.»

Jan Fridthjof Bernt skriver på rettsdata.no, i note 924 til kommuneloven (vår *kursivering*):

> «en «lovlighetskontroll med om kravet om oversiktlighet er oppfylt» er en kontroll med om budsjettet eller planen er satt opp på en måte som gjør det eller den til et *presist og effektivt styringsinstrument* overfor ulike deler av kommunalforvaltningen, og som et *forståelig grunnlag for både politisk og rettslig kritikk og kontroll både fra folkevalgte og fra allmennheten.»*

Videre fremgår det av forarbeidene at kravet om oversikt innebærer at årsbudsjettet og økonomiplanen skal fremstilles i et samlet dokument, at det skal forklares hvilke premisser som er lagt til grunn, at inntekter og utgifter angis med beløp og tekst, og at mål og premisser for bevilgningene beskrives.

Oversiktlighetskravet innebærer dermed at økonomiplanen skal:

- Være lett tilgjengelig for allmennheten (innbyggerne og andre interessenter)
- Være et forståelig grunnlag for kritikk og kontroll fra folkevalgte og fra allmennheten
- Være et presist og effektivt styringsdokument
- Fremstilles i et samlet dokument
- Vise hvilke premisser som er lagt til grunn for utarbeidelse av sentrale poster og for bevilgningene
- Angi inntekter og utgifter med beløp og tekst.

1.2 Grimstad kommunes eget økonomireglement

Kommunens økonomireglement, som ble vedtatt 5.september 2023[5], punkt 3.1 lyder:

> *«3.1 Handlingsprogram med årsbudsjett (heretter kalt handlingsprogram) utarbeides årlig og omfatter siste års avlagt regnskap, inneværende års budsjett og de fire neste budsjettår jfr.*

[2] Rundskriv H-19/05 - regjeringen.no
[3] https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/komm/okonomiplanveileder_krd_nett.pdf
[4] Prop. 46 L (2017–2018) merknadene s. 383
[5] https://www.grimstad.kommune.no/_f/p1/ic9bbd164-3113-419b-8bd1-2885a51c3469/okonomireglement-vedtatt-av-ks-050923.pdf

Kommuneloven § 14-3. Handlingsprogrammet utarbeides i andre halvår hvert år og vedtas av kommunestyret innen utgangen av desember måned. Vedtatt handlingsprogram er styrende for kommunens interne forhold ved utarbeidelsen av budsjett for planens første år. Ved vesentlige endringer i kommunens økonomi bør økonomiplanen legges frem til ny behandling.»

Refleksjonen av plikten til å utarbeide økonomiplan vs. plikten til å utarbeide årsbudsjett kunne vært tydeligere. I det videre legges til grunn at økonomireglementets henvisning til årsbudsjett også knytter seg til økonomiplanen.

I punkt 4 i økonomireglementet heter det om innhold og prosess for årsbudsjettet og økonomiplanen:

- Kommunestyrets prioriteringer samt de målsettinger og premisser som budsjettet bygger på, skal komme tydelig frem.
- Budsjettet skal fremstilles i ett samlet dokument, hvor drifts- og investerings- budsjett inngår.
- Årsbudsjettet skal vise netto og brutto rammer for hver sektor.
- Årsbudsjettet skal legges frem for kommunestyret til behandling i desembermøtet.

Statsforvalterens kommentarer til Grimstad kommunes økonomiplan 2026-2029

2.1 Kravet til at økonomiplanen skal «vise kommunestyrets prioriteringer» (kommuneloven § 14-4 annet ledd)

Det følger av kommuneloven § 14-4 andre ledd at økonomiplanen skal «vise kommunestyrets prioriteringer.»

Tabellene som viser oppdaterte bevilgninger til budsjettområdene i Framsikt er komplette og oversiktlige – og er oppdatert med kommunestyrets omprioriteringer (ref. protokollen fra kommunestyrets budsjett og økonomiplanvedtak 11.desember 2025). De tekstlige kommentarene er imidlertid ikke oppdatert iht. kommunestyrets vedtak. Dette gjelder f.eks. under tjenesteområde oppvekstsektoren – der det står følgende under «Sammendrag budsjett» i Framsikt:

SLT/MOT

- *Stillingen er tatt ut av økonomiplanen fra 2026.*
- *Konsekvens: svekket forebyggende arbeid mot mobbing, utenforskap og psykiske vansker.*

Kommunestyret vedtok her, som en del av sine omprioriteringer, å opprettholde denne stillingen, dvs. at stillingen *ikke* er tatt ut av den vedtatte økonomiplanen.

Statsforvalteren er følgelig av den oppfatning at økonomiplanen ikke viser kommunestyrets prioriteringer på dette punkt, og dermed ikke følger intensjonen i kommuneloven § 14-4 andre ledd.

2.2 De fire grunnleggende kravene til innhold i økonomiplanen (kommuneloven § 14-4 tredje ledd)

Det følger av kommuneloven § 14-4 tredje ledd at økonomiplanen skal settes opp i balanse, samt være realistiske, fullstendige og oversiktlige. Våre kommentarer vil kun knytte seg til oversiktlighetskravet.

2.2.1 Ett dokument og en samlet behandling

Oversiktlighetskravet i kommuneloven og punkt 4 i kommunens eget økonomireglement krever at årsbudsjettet og økonomiplanen sammen skal fremstilles i ett samlet dokument, og behandles samlet i møtet i desember.

I kommunestyrets budsjett og økonomivedtak 11.desember 2025, ble det vedtatt følgende i punkt 1b:

> *b. Investeringsprogram for 2026-29 er allerede vedtatt av kommunestyret 25.9.2025. Investeringsbudsjettet for 2026 vedtas som vist i Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd og Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd, slik de fremkommer i eget kapittel "Obligatoriske tabeller" budsjettdokumentet*

Budsjett og økonomiplan for drift- og investering ble dermed ikke behandlet samlet i desembermøtet. Detaljbudsjettet for investering som ble vedtatt i endelig budsjett- og økonomiplanvedtak var identisk med det som ble vedtatt i investeringsprogrammet 25.9.2025. Budsjett og økonomiplandokumentet for drift og investering er *heller* ikke fremstilt i et samlet dokument.

2.2.2 Kommunedirektørens forslag er ikke tilgjengelig

I protokollen fra kommunestyrets budsjett- og økonomiplanbehandling er det lagt inn lenke til kommunedirektørens budsjett og økonomiplanforslag. Når det trykkes på lenken i protokollen:

Vedlegg
Prisliste 2026
Fakta
Lenke til kommunedirektørens budsjettforslag: https://pub.framsikt.net/2026/grimstad/bm-2026-op26

Kommunedirektørens innledning:

Ytterligere reduksjon i tjenester og tilbud
Kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan 2026-2029 fortsetter i all hovedsak i

Kommer denne meldingen opp:

Statsforvalteren etterspurt avklaring på dette i e-post til kommunen datert 16.02.2026, men har ennå ikke fått noe svar.

For budsjett 2025/økonomiplan 2025-2028 utarbeidet Grimstad kommune en PDF-versjon som ble publisert på kommunens hjemmeside[6], i tillegg til at samme dokument var tilgjengelig blant saksdokumentene til kommunestyrets budsjett og økonomiplanbehandling[7]. For budsjett 2026/økonomiplan 2026-2029 er per 16.juni 2026 ikke kommunedirektørens forslag lagt ut på hjemmesidene, kun lysarkene fra kommunedirektørens presentasjon.

Kommunestyrets behandling av budsjett- og økonomiplan bygger på kommunedirektørens forslag, og tabellene i protokollen fra kommunestyrets behandling av budsjett og økonomiplan viser kommunestyrets omprioriteringer ift. kommunedirektørens forslag. Når ikke kommunedirektørens forslag er tilgjengelig, blir det ikke mulig å føre kontroll med innholdet i det som er publisert som kommunestyrets vedtak i Framsikt opp mot kommunedirektørens forslag.

2.2.3 Kravet til at «det skal forklares hvilke premisser som er lagt til grunn», at «mål og premisser for bevilgningene må beskrives» og at «inntekter og utgifter skal angis med beløp og tekst»

Det følger av oversiktlighetskravet at det skal *forklares* hvilke premisser som er lagt til grunn for utarbeidelse av sentrale poster i budsjettet og at mål og premisser for bevilgningene må *beskrives*. I tillegg følger det av punkt 4 i kommunens eget økonomireglement at *«Kommunestyrets prioriteringer samt de målsettinger og premisser som budsjettet bygger på, skal komme tydelig frem.»*

Oversiktlighetskravet innebærer videre at inntekter og utgifter skal angis med beløp og tekst. I vedtatt budsjett- og økonomiplandokument i Framsikt finner Statsforvalteren at det er mangler i tekstlige forklaringer og/eller i forklaringen av premisser for følgende inntekts- og utgiftsposter i driftsdelen av økonomiplanen for 2026-2029:

a) Frie inntekter (for 2027-2029)

For årene 2027 til 2029 ligger kommunens anslag for frie inntekter (skatt og rammetilskudd) høyere enn KS-prognosen datert 29.12.2025. Avviket utgjør 22,9 mill. kroner for 2027, 72,5 mill. kroner for 2028 og hele 95,7 mill. kroner for 2029.

For årene 2027-2029 skriver kommunen følgende om anslagene for frie inntekter:

> *«I økonomiplanperioden er prognose utarbeidet fra Telemarksforskning, lagt til grunn. Beregningen er vedlagt budsjettdokumentet.»*

I protokollen fra kommunestyrets budsjett- og økonomiplanmøte ligger det imidlertid kun en prisliste som vedlegg. Statsforvalteren har etterlyst vedlegget fra Telemarksforsking i e-post til kommunen 17.02.2026, men har ennå ikke fått svar. Statsforvalteren kan dermed ikke nå finne noen informasjon om hva som er premissene for det økte anslaget for årene 2027-2029. Premissene fremgår verken av kommunedirektørens forslag, kommunestyrets vedtak slik det fremgår i Framsikt eller i protokollen fra kommunestyrets vedtak.

Statsforvalteren er kjent med at Grimstad kommune over lengre tid har hatt en befolkningsvekst ut over statsbudsjettets prognose. Dette kan være en begrunnelse for å ha et høyere anslag enn

---

[6] kommunedirektorens-budsjettforslag-2025-og-handlingsprogram-2025-2028-grimstad-kommune-v4-1-1.pdf

[7] eInnsyn - Grimstad kommune budsjett og økonomiplan 2025-2028 – Kommunestyret 2023 - 2027 (19.12.2024) – Politisk sak

KS-prognosen. En slik begrunnelse må imidlertid komme frem i budsjett- og økonomiplandokumentet.

b) Konsesjonskraftsinntekter (for hele perioden)

Grimstad kommune mottar konsesjonskraftsinntekter. Utbetalingsprognosen for 2026 viser ifølge hjemmesidene til Konsesjonskraft IKS[8] at Grimstad kommune vil motta 5,1 mill. kroner i konsesjonskraftsinntekter for 2026 og 4,8 mill. kroner for hvert av årene videre i perioden. Konsesjonskraftinntektene er oppført på en egen linje i tabellen «oversikt drift» under «hovedtallene i budsjettforslaget» i Framsikt, samt i skjema 1A, men premissene for anslaget er ikke oppgitt.

c) Integreringstilskudd (for hele perioden)

Kommunedirektøren peker i sin innledning til kommunestyrets budsjett og økonomiplanvedtak på manglende integreringstilskudd, men det er ikke mulig å finne noe informasjon i dokumentet om hva kommunen har lagt til grunn for budsjetteringen av integreringstilskuddet.

Verken premissene (antall flyktninger per år i perioden) eller beløp som er lagt til grunn er kommentert for noen av årene i perioden.

d) Utbytte fra Å Energi (for 2027-2029)

Agder-kommunenes utbytte fra Å Energi utgjør 70 % av «underliggende IFRS-resultat» fra to år forut for utbetalingen av utbyttet. Det vil si at utbetalingen av utbytte i 2026 skjer på bakgrunn av selskapets underliggende IFRS-resultat for 2024. Dette gir et utbytte for Grimstad kommune på 22,4 mill. kroner for 2026. Grimstad kommune har budsjettert med et utbytte for 2026 som er i samsvar med dette. Samlet utbytte er budsjettert med hhv. 25,3 mill. kroner for 2027 og 25,4 mill. kroner for både 2028 og 2029.

Kommunen har kommentert budsjetteringen av utbytte fra Å Energi for 2026, men ikke for resten av økonomiplanperioden.

e) Renteinntekter (for 2027-2029)

Beløp og innskuddsrente som premiss er beskrevet kun for 2026, men ikke for resten av økonomiplanperioden.

f) Renteutgifter og avdrag på lån (for 2027-2029)

Premisset («Budsjettrente»/«Lånerente») er beskrevet i budsjett- og økonomiplandokumentet kun for 2026, men ikke for resten av økonomiplanperioden..

«Budsjettrente for flytende lån» var beskrevet slik i finansvedlegget som lå ved til behandlingen av investeringsprogrammet:

[8] Utbetalingsprognoser - Konsesjonskraft

Rentesatser

Til grunn for nye lån er det lagt til grunn følgende rente i tråd med den siste utviklingen i rentemarkedet og bygger på rentebanen til Norges Bank, publisert i pengepolitisk rapport 2/25. Det er tatt utgangspunkt i såkalt NIBOR rente med påslag av 50 punkter. Her vil det kunne komme endringer frem til driftsbudsjettet legges frem. For lån på fastrenteavtaler er avtalt rente lagt til grunn for beregningen frem til forfallsdato.

	2026	*2027*	*2028*	*2029*
Budsjettrente for flytende lån	**4,17 %**	**3,85 %**	**3,77 %**	**3,77 %**

Kommunen skriver videre at «her vil det kunne komme endringer frem til driftsbudsjettet legges frem.» Men det fremkommer ikke informasjon om endringer i kommunestyrets vedtak i Framsikt. Budsjettrenten er beskrevet i finansvedlegget til saken om investeringsprogram, men er ikke omtalt i kommunestyrets vedtak i Framsikt. Dette skaper usikkerhet om hvilken budsjettrente som faktisk ligger til grunn for kommunestyrets vedtatte budsjett og økonomiplan.

I «finansvedlegget» til sak 25/137 om investeringsprogrammet, er det vist en beregning av brutto og netto kapitalkostnader for økonomiplanperioden:

Samlet brutto kapitalkost for investeringer

Samlede rentekostnader og avdrag fra investeringslån beløper seg da som følger:

	2026	*2027*	*2028*	*2029*
Samlet rentekost	101	103	119	138
Avdrag	104	112	119	142
Total brutto kapitalkost	**205**	**215**	**238**	**280**

Samlet netto kapitalkost for kommunes investeringer:

	2026	*2027*	*2028*	*2029*
Total brutto kapitalkost for investeringer	205	215	238	280
Samlet refusjon fra brukerbetalinger	- 35	- 46	- 57	- 80
Total netto kapitalkost	**170**	**169**	**181**	**200**

Bevilgningsoversikt drift fra kommunestyrets endelige budsjett- og økonomiplanvedtak i Framsikt viser følgende beløp:

	2026	2027	2028	2029
Renteutgifter	153 945	150 267	162 597	181 383
Avdrag	104 600	111 800	119 000	141 600
Sum renter og avdrag	258 545	262 067	281 597	322 983

Tallene for avdrag er de samme som i finansvedlegget til sak 25/137, men tallene for renteutgifter avviker vesentlig fra tallene for «brutto kapitalkost» i finansvedlegget.

Statsforvalteren kan ikke finne noen forklaringer på denne differansen, som for 4-årsperioden utgjør ca. 186 mill. kroner. I kommunestyrets vedtak inntatt i Framsikt står det: «brutto rentekostnader i budsjettet er estimert til kr 143,9 mill kr i 2026.» Dette tallet er 10 mill. kroner *lavere* enn det som står i bevilgningsoversikt drift, ref. tabellen ovenfor.

Ifølge KOSTRA-tall for 2025 hadde Grimstad kommune renteutgifter på 141,4 mill. kroner og avdragsutgifter på 111,6 mill. kroner i 2025. Beløpet for avdrag på lån var dermed om lag 7 mill. kroner høyere i 2025 enn det er budsjettert for 2026, samtidig som kommunen budsjetterer med et nytt låneopptak på rett i underkant av 500 mill. kroner i 2026. Med et så vesentlig avvik bør kommunen gjøre en ny vurdering av budsjettert nivå for avdrag på lån for økonomiplanperioden.

Når det gjelder renteinntekter, så viser KOSTRA regnskapstall for 2025 at de var 91,6 mill. kroner, mens budsjetterte renteinntekter for 2026 utgjør 61,2 mill. kroner (dvs. budsjett for 2026 er i overkant av 30 mill. kroner *lavere* enn regnskapstallene for 2025). Også her bør kommunen gjøre en ny vurdering budsjettert nivå for renteinntekter for økonomiplanperioden.

g) Finanstilskudd til fylkeskommunen (for 2027-2029)

Grimstad kommune har inngått avtale med Agder fylkeskommune om bygging og finansiering av Homborsund gang- og sykkelvei. Fylkeskommunen lånefinansierer prosjektet og kommunen gir sitt økonomiske bidrag som tilskudd til fylkeskommunen. I budsjett- og økonomiplandokumentet står det «For 2026 er det forventet at finanstilskuddet til fylkeskommunen blir 0,9 mill kr.»

I bevilgningsoversikt drift kommer det frem at tilskuddet skal mer enn tredobles til ca. 3 mill. kroner for hvert av årene fra og med 2027 uten nærmere kommentarer og vurderinger for disse årene.

Statsforvalteren ber i tillegg kommunen om å gjøre en ny vurdering av hvorvidt det er riktig å regnskapsføre dette som en finansutgift og ikke som en driftsutgift. Kommunen har budsjettert det som en finansutgift, men bør gjøre en ny vurdering av om det i stedet skal være en driftsutgift, ref. side 268 og 269 i KOSTRA hovedveileder 2026[9].

Dette er også et eksempel på en langsiktig forpliktelse som kommunen skal utarbeide en oversikt over etter budsjett- og regnskapsforskriften § 5-7, uten at Statsforvalteren kan se at dette er gjort.

2.3 Kravet til å «vise utviklingen i kommunens økonomi, gjeld og andre vesentlige forpliktelser» (jf. kommuneloven § 14-4 annet ledd)

Kommuneloven krever at økonomiplanen skal vise utviklingen i kommunens økonomi, gjeld og andre vesentlige forpliktelser.

I kommuneloven § 14-2 bokstav c stilles det krav til at kommunestyret skal vedta lokale finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Måltallene skal synliggjøre, og bidra til bevissthet om, hva som skal til for å ha en sunn økonomi med økonomisk handlingsrom for kommunestyret over tid.

De finansielle måltallene skal tjene som beslutningsgrunnlag og være rettesnorer for kommunestyret i økonomiplanleggingen. Måltallene skal brukes aktivt som en del av kommunens styringsdokumenter – både i årsbudsjett, økonomiplan og regnskap/årsberetning.

2.3.1 Kommunens finansielle måltall for gjeld

Grimstad kommune opererer i budsjett- og økonomiplandokumentet med ulike finansielle måltall for gjeld.

---

[9] https://www.regjeringen.no/contentassets/6c6489a12cc14a32ac784028155ef403/veileder-til-kontoplanen-i-kostra-for-2026.pdf

Under «sentrale føringer» i Framsikt står det at måltall for gjeld (vedtatt i 2020) er «tak på gjeldsgrad på 90 %.»

I kapitlet «økonomisk utvikling i planperioden» i Framsikt, der utviklingen i måltallene er vist, står det at måltallet for netto lånegjeld er 120% av brutto driftsinntekter. Tallene i kapitlet «økonomisk utvikling i planperioden» viser at kommunen ligger over måltallet for gjeld i 2029 med 130,9% av brutto driftsinntekter, dvs. høyere enn måltallet (uansett om det korrekte nivået er 90% eller 120%). I den generelle kommentaren innledningsvis (i Framsikt) skriver kommunen:

> *«I denne oversikten vises utviklingen i de økonomiske måltallene for Grimstad kommune. Kommunen er innenfor de økonomiske måltallene for gjeld og størrelse på disposisjonsfond i hele økonomiplanperioden mens netto driftsresultat kun nås et år i perioden.»*

Under «hovedtallene i budsjettforslaget» i Framsikt står det også:

> *«Gjeld fratrukket startlån (for videre utlån) og ubenyttede lånemidler, defineres som justert gjeld. Justert gjeld gir et bilde av kommunens netto gjeldsbelastning. Lån til VAR-prosjekter inngår i justert gjeld. For kapitalkostnader knyttet til VAR-prosjekter, blir kommunen kompensert ved brukerbetalinger.»*

Statsforvalteren oppfatter her at «justert gjeld» vil være det samme som netto lånegjeld i KOSTRA. Dette er den mest brukte låneindikatoren, og er i KOSTRA definert som: *langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser fratrukket utlån og ubrukte lånemidler*.

Det fremstår derfor uklart både hva som er måltall for gjeld og nivået på måltallet. Med den gjeldsutviklingen som kommunen legger opp til i den vedtatte økonomiplanen, er det svært viktig at det klargjøres hva som er kommunens finansielle måltall for gjeld. Rapporten *Anbefalinger om nivå på sentrale økonomiske nøkkeltall for kommunal sektor*[10] kan være et hjelpemiddel i dette arbeidet. Statsforvalteren kan også bidra med veiledning.

2.3.2 Kommunens beskrivelse av forventet gjeldsutvikling i økonomiplanperioden

I kommunestyrets vedtak Framsikt er forventet utvikling i netto lånegjeld for årene 2025 til 2029 vist slik:

	2025	2026	2027	2028	2029
Grimstad	79,4 %	91,1 %	96,3 %	113,4 %	130,9 %
Handlingsregel	120 %	120 %	120 %	120 %	120 %

I budsjett- og økonomiplandokumentet anslår kommunen at netto lånegjeld vil endre seg fra 91,1% av brutto driftsinntekter i 2026 til 130,9% i 2029. Dette er for hele perioden høyere enn kommunens eget måltall om et «tak på gjeldsgrad på 90%» (ref. at det under «sentrale føringer» i Framsikt står at «måltall for gjeld (vedtatt i 2020) er «tak på gjeldsgrad på 90 %.» Statsforvalteren forutsetter her at kommunen med «gjeldsgrad» her mener netto lånegjeld.

I kapitlet «økonomisk utvikling i planperioden» i Framsikt, der utviklingen i de finansielle måltallene er vist, står det at måltallet for netto lånegjeld er 120% av brutto driftsinntekter. Kommunen kommenterer at måltallet for gjeld er innenfor det økonomiske måltallet i hele

[10] Anbefalinger om nivå på sentrale økonomiske nøkkeltall for kommunal sektor - Hjem

perioden. Imidlertid viser tallene i kapitlet «økonomisk utvikling i planperioden» i Framsikt at kommunen ligger *over* måltallet for gjeld i 2029.

KOSTRA-tall for 2025 viser at netto lånegjeld utgjorde 66,4% av brutto driftsinntekter, dvs. 13 prosentpoeng *lavere* enn kommunens prognose på 79,4% i budsjett og økonomiplandokumentet. Med et så vesentlig avvik bør kommunen gjøre en ny vurdering av framskrivingen av netto lånegjeld.

Vi bemerker også at kommunen i økonomiplanen legger opp til at netto lånegjeld som andel av kommunens brutto driftsinntekter i 2029 skal være mer enn dobbelt så høy som nivået ved inngangen til 2026. Samtidig så øker budsjettet for renter og avdrag fra 258,5 mill. kroner i 2026 til 323 mill. kroner i 2029. Denne økningen utgjør kun ca. 25%.

2.3.3 Gjeldsutviklingen og beskrivelser av hva det vil bety for kommunens økonomiske handlingsrom

Kommunedirektøren skriver i sin innledning at «I tillegg til statens nedprioritering av kommunesektoren, har Grimstad kommune finansielle utfordringer som følge av store investeringer.» I vedtatt økonomiplan legger kommunen opp til at netto lånegjeld i 2029 skal være mer enn 50 prosentpoeng høyere enn ved inngangen til 2026.

Kommunen skriver videre under «hovedtallene i budsjettforslaget»:

> «I takt med at de store investeringsprosjektene blir gjennomført, vil nivået på lånegjeld øke i økonomiplanperioden. Kommunen er på vei inn i en uvanlig ekspansiv periode i investeringsprogrammet og hvor den samlede gjeldsbyrden vil øke betydelig. Økt gjeld medfører at kapitalkostnader vil utgjøre en økende andel av kommunens driftskostnader.»

Til sak 25/137 om investeringsprogrammet ligger det et vedlegg som beskriver hvert enkelt investeringsprosjekt i perioden. I den vedtatte økonomiplanen er de største investeringene:

- Holvika barneskole (2026 og 2027): ca. 425 mill. kroner
- Kloakkrenseanlegg (hele perioden): ca. 700 mill. kroner
- Universitetssykehjem (hele perioden): ca. 632 mill. kroner

Disse 3 prosjektene utgjør til sammen ca. 1,75 mrd. kroner og dermed nesten ¾ av de samlede investeringene på ca. 2,4 mrd. kroner for hele økonomiplanperioden.

Hvilke konsekvenser det økte gjeldsnivået vil kunne få for kommunens samlede drift, er i svært liten grad beskrevet og drøftet i budsjett- og økonomiplandokumentet.

2.3.4 Økte vann og avløpsinvesteringer og konsekvenser for vann- og avløpsgebyrene

Innen vann- og avløp skal investeringsnivået øke vesentlig i økonomiplanperioden, blant annet som følge av investering i kloakkrenseanlegg til ca. 700 mill. kroner. Dette vil gjøre at gebyrgrunnlaget for vann og avløpsgebyrene vil øke. Kommunen har i budsjett og økonomiplandokumentet beskrevet gebyrendringen fra 2025 til 2026, men ikke kommentert noe om hva som blir forventet utvikling videre i gebyrnivået.

I finansvedlegget til saken om investeringsprogram 2026-2033 beskrives kapitalkostnadene for 2026-2029. Her kommer det i en av tabellene frem at kalkulatoriske renter og avdrag skal mer enn dobles fra 35 mill. kroner i 2026 til 80 mill. kroner i 2029:

Samlet netto kapitalkost for kommunes investeringer:

	2026	*2027*	*2028*	*2029*
Total brutto kapitalkost for investeringer	205	215	238	280
Samlet refusjon fra brukerbetalinger	- 35	- 46	- 57	- 80
Total netto kapitalkost	**170**	**169**	**181**	**200**

Videre skriver kommunen i finansvedlegget at: «Det vil komme ny kalkyle for brukerrefusjoner som endrer kommunens nettobelastning av selvfinansieringsprosjekter.»

Videre står det:

> *«Årlig oppdatert kalkyle foreligger ikke ennå, og derfor legges foreløpig her fjorårets kalkyle til grunn. Her vil det komme endringer som vil fremkomme av budsjettdokumentet når dette legges frem.»*

I vedtatt budsjett og økonomiplan i Framsikt står det imidlertid ikke noen informasjon om oppdatert vann og avløpskalkyle. Under «hovedtallene i budsjettforslaget» i kommunestyrets vedtak inntatt i Framsikt står det at inntekter gjennom brukerrefusjon selvkostprosjekter utgjør 14 mill. kroner. Dette er 21 mill. kroner lavere enn beløpet i finansvedlegget (ref. tabellen ovenfor).

Endringene i vann – og avløpsgebyr fra 2025 til 2026 er vist i prislisten, som var vedlegg til kommunestyrets behandling av budsjett- og økonomiplanen. Det er uklart for Statsforvalteren om dette innebærer at den nye kalkylen var en del av det endelige budsjett- og økonomiplanvedtaket.

Andre kommentarer

3.1 Avklaring av bevilget beløp til startlån for økonomiplanperioden

I kommuneloven § 14-4 andre ledd siste setning stilles det krav om at «Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.» I punkt 8 i protokollen fra kommunestyrets budsjett- og økonomiplanvedtak ble følgende vedtatt:

> *Det vedtas å oppta nye midler for startlån i 2026 på inntil kr 70 000 000,- kroner hos Husbanken for videre utlån. Kommunedirektøren har i henhold til delegert myndighet fullmakt til å oppta lånet.*

I vedtatt bevilgningsoversikt investering inntatt i Framsikt står det 150 mill. kroner til videreutlån i for årene 2026 til 2028:

Videreutlån	0	175 000	150 000	150 000	150 000	0
Bruk av lån til videreutlån	0	-175 000	-150 000	-150 000	-150 000	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Kommunen må avklare hva som er korrekt årlig beløp for startlån (videreutlån) for hvert av årene i økonomiplanperioden.